

LBRIS

We know
books

Jaime Bayly
Los genios

Los genios © Jaime Bayly, 2023

Această traducere a fost publicată în colaborare cu Galaxia Gutenberg, S.L.,
Barcelona (Spain) și Iniciativas Empresariales Ilustrada, S.L.

Fotografie copertă © Archivo revista *Caretas*, Lima, Perú

Această carte nu reprezintă un text istoric și nici o investigație jurnalistică.
Este un roman, o operă de ficțiune, care împletește fapte reale, istorice, cu
unele fapte fictive provenite din imaginația autorului.

© 2025 by Editura Lebăda Neagră
pentru prezenta ediție în limba română

Această carte este protejată de legile copyrightului. Reproducerea, multiplicarea,
punerea la dispoziția publică, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea
deținătorului copyrightului constituie încălcări legislative cu privire la protecția
proprietății intelectuale și se pedepsesc în conformitate cu legile în vigoare.

www.blackswanpublishing.ro

Editura Lebăda Neagră
Iași, Str. Plopii fără Soț, nr. 45, 700273

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BAYLY, JAIME

Geniile / Jaime Bayly; trad. din lb. spaniolă de Gabriel Ionescu și Andreea
Constantin. - Iași: Lebăda Neagră, 2025

ISBN 978-630-330-127-3

I. Ionescu, Gabriel (trad.)
II. Constantin, Andreea (trad.)

821.134.2

JAIME BAYLY GENIILE

Traducere din limba spaniolă de
Gabriel Ionescu și Andreea Constantin

Lebăda Neagră
Iași, 2025

— **A**sta-i pentru ce i-ai făcut Patriciei! urlă Vargas Llosa. Vedea negru în fața ochilor, tremura de furie, avea fruntea încruntată, privirea turbată de ranchiună, pumnul încheștat și tocmai îl lovise în față pe cel care îi fusese prieten, vecin și naș de botez al fiului său, pe García Márquez. Se afla în auditoriul Camerei Naționale a Industriei Cinematografice a Mexicului și aștepta să se proiecteze un documentar, *Odiseea Anzilor*, doar pentru jurnaliști. Scenariul îl scrisese el însuși. Văzându-l acolo, într-o sală rezervată, dându-i declarații reporterei María Idalia de la cotidianul *Excelsior*, García Márquez venise spre el cu brațele deschise vrând să îl îmbrățișeze și îi spusese pe un ton jovial, frățesc:

— Frate, amice!

Însă Vargas Llosa nu se dusese la acea sală de cinematograf ca să-l salute pe García Márquez, cu atât mai puțin pentru a-l lua în brațe, și nici pentru a vedea documentarul. Venise acolo ca să își facă dreptate cu propriile mâini. Era un bărbat chinuit de un singur gând, posedat de febra răzbunării, pregătit să își repare onoarea pătată: de aceea îi aruncă o privire fixă, strânse pumnul ca pe o grenadă, după cum învățase să îl închidă la disputele inegale de la liceul militar unde învățase, își luă suficient de mult avânt și îi aplică o dreaptă fulminantă, o pălitură brutală, o scatoalcă furioasă pe care o ținea în el de luni de zile, o lovitură care

îl trânti la pământ pe García Márquez, lăsându-l inconștient, cu ochelarii spărți, nasul sângerând prin rana făcută de verigheta lui Vargas Llosa și ochiul stâng învinețit. Cu García Márquez căzut, lăsat lat la pământ și fără cunoștință, soția lui, Mercedes, urlă către Vargas Llosa:

— Ce-ai făcut, idiotule? Ce i-ai făcut lui Gabito?

Imediat, se lăsă în genunchi ca să îl salveze pe García Márquez, urmată apoi și de scriitoarea mexicană Elena Poniatowska.

— E pentru ce i-a făcut Patriciei! urlă Vargas Llosa, ușurat, după ce își exorcizase demonii cu acea dreaptă zdravănă, și în același timp rușinat că se predase zeilor iraționali ai violenței, în mijlocul atâtor ziariști care așteptau proiectarea unui documentar despre un accident aviatic în Anzi, o echipă de rugby uruguaiană care, pentru a supraviețui, a fost nevoită să mănânce rămășițele propriilor colegi morți.

— Și ce i-a făcut Gabito Patriciei? întrebă Mercedes, în-genuncheată, în timp ce îi făcea vânt soțului ei care își recăpătase cunoștința și îl privea pe Mario cu stupoare, ca și cum nu l-ar fi recunoscut, ca și cum niciodată nu l-ar fi cunoscut cu adevărat, nici chiar când fuseseră vecini în Barcelona, în cartierul Sarrià, și se vedeau în toate zilele după ce termina de scris.

Însă Vargas Llosa, bășos, exaltat, nu îi răspunse și se îndepărtă. Era singur, numai că singur cu demonii săi, singur cu fantomele lui. Soția lui, Patricia, fără să fi știut că Mario avea să îi organizeze o ambuscadă lui García Márquez în acea noapte, rămăsese la Hotelul Geneve din capitala Mexicului, căci nu îi ardea să vadă un documentar despre supraviețuitorii unui accident aerian care mâncau rămășițele prietenilor lor morți.

— Cum să-ți treacă prin minte să te însoțesc la acel film groaznic? îi spuse lui Vargas Llosa la hotel, pe când acesta se pregătea să iasă. Deja ai uitat de Wandita¹? Eu nu pot să văd filme cu avioane care se prăbușesc!

Wanda, Wandita, sora Patriciei, era cu un an mai mare ca ea și murise într-un accident aerian cu doisprezece ani în urmă, în timpul unui zbor de la Paris la Lima, oraș în care avea de gând să se căsătorească: zborul Air France se prăbușise pe uscat, într-o insulă din Caraibe, Point-à-Pitre, în Guadelupa, iar Wanda Llosa își pierduse viața la doar 18 ani. Însuși Vargas Llosa călătorise în Caraibe ca să îi recunoască rămășițele verișoarei sale bune și să le ducă apoi la Lima pentru a le îngropa. La un an după aceea, se căsătorii în Lima cu verișoara sa, Patricia Lima, sora mai mică a Wandei.

— Trebuie să îl ducem pe Gabito² chiar acum la măce-lărie ca să îi punem ceva rece la ochi, spuse Mercedes.

Prietena ei, Elena Poniatowska, sugerează să meargă la un restaurant unde se vindeau hamburgeri, aproape de auditoriu, unde și merseră numaidecât, García Márquez rănit, cu nasul sângerând, miop, fără ochelari, dar râzând ca și cum ar fi ieșit de la o comedie neagră, cu o dezinvoltură proprie Caraibelor, cu un cinism invincibil. Au cerut un file crud.

— Eu nu vând carne crudă, spuse proprietarul, eu vând doar carne friptă.

1. Diminutiv cu conotații apreciative al numelui propriu *Wanda* în limba spaniolă (n.tr.).
2. Diminutiv cu conotații apreciative al numelui propriu *Gabriel* în limba spaniolă (n.tr.).

— Atunci, hai la mine acasă, sugeră fotografia mexicană María Luisa Mendoza, care îi însoțea și ea. Am carne la congelator.

Urcară toți patru, García Márquez, Mercedes Barcha, Elena Poniatowska și María Luisa Mendoza, în mașina acesteia din urmă. Odată sosiți în apartament, Mendoza îi puse un file peste ochiul învinețit, iar acesta se întinse pe canapea cu ochii închiși, ca un Buddha grav rănit, și cu câinele Luisei Mendoza vrând să îi smulgă fileul de vită.

În timp ce cuplul García Márquez își revenea după incidentul violent, Vargas Llosa, însoțit de un jurnalist peruan, Francisco Igartua, luase un taxi și se îndrepta spre Hotelul Geneve, fără să știe că cineva deja o sunase pe Patricia de la un telefon public ca să îi spună bârfa:

— Mario tocmai l-a lăsat lat la pământ pe Gabo! L-a pus la pământ, l-a lăsat întins la podea! I-a spus: asta e pentru ce i-ai făcut Patriciei!

— I-ai făcut ceva Patriciei? îl întrebă, curiosă, Elena Poniatowska pe García Márquez, în timp ce îi punea un cotlet rece pe ochi.

— Niciodată! spuse García Márquez. Cum să îți treacă prin minte așa ceva! Cârănătorul meu nu cunoaște decât o singură scorbura.

— N-are cum! adăugă Mercedes, cu un surâs malițios. Lui Gabito nu îi plac decât femeile frumoase.

Nu era prima oară când Vargas Llosa punea un bărbat la pământ dintr-o lovitură seacă și brutală, lăsându-l lat, inconștient. Învățase să se lupte, să dea pâlături, să încaseze serii de lovituri, să pună la pământ dușmani mai robuști și mai lipsiți de rușine decât el la liceul militar din Lima,

într-un internat barbar, sălbatic, unde imediat ce intrase la 14 ani, când era un elev proaspăt sosit sau „câine”, cum li se spunea nou-veniților, trebuise să îndure insulte, umilințe, bătăi, pipăieli, fusese obligat să se masturbeze în picioare lângă ceilalți colegi ai lui, alți „câini”, ca să vadă cine ejacula cel mai departe. Odată cu loviturile sălbatice pe care le primea de la colegii lui mai mari, de la superiorii lui de la liceul militar, învățase și cum să le dea. Cu toate că era văzut de colegii săi de internat drept timid și pierdut în gândurile sale, cititor febril, îl respectau și pentru că Vargas Llosa cadetul știa cum să se apere cu pumnii, nu era moale, laș, șters sau servil, nici fricos, era mândru și curajos, nu se dădea în lături de la o bună bătaie de stradă, era dispus să îi iasă sânge pe gură și pe nas și chiar să piardă doi dinți, el, care avea zâmbet ca de iepure, dacă onoarea și bărbăția lui erau puse în joc.

— La naiba, cadetul m-a pus la pământ, spuse García Márquez, scoțându-și fileul de vită de pe ochiul învinețit. Lovește tare nemernicul. Lovește ca un boxer.

La Liceul militar, Vargas Llosa pusese mai mulți cadeți la pământ cu lovituri. Știa să se bată. Știa să își adune toată forța într-o mână, să își transforme pumnul într-o grenadă și să o facă să explodeze în moaca dușmanului său recalcitrant, insolent. Când a învățat să se bată, a încetat să îi mai fie frică de tatăl lui, Ernesto Vargas, pe care îl ura. Îl ura pentru că era un tată crunt, meschin, mizerabil, care obișnuia să îl insulte, să îl subestimeze, să îi spună că era un pederast, băiatul mamei, un plângăcios. Simțea că tatăl lui era un dușman, un străin. Simțea că tatăl lui îl privea cu scârbă, cu dispreț sau cu tristețe ca și cum ar fi fost un fiu

eșuat, defect, nu fiul bărbătos pe care și-l dorea. De aceea l-a înscris la liceul militar, ca să vadă dacă acolo avea să învețe cum să devină bărbat. Iar Vargas Llosa a învățat odată cu șirurile de lovituri, în timp ce colegii lui mai mari îl luau la pumni, încasa pălituri ucigașe, era scuipat când era căzut lat la podea și, cu ocazia asta, învăța insulte, vulgarități, cuvinte murdare pe care, până atunci, puștiul din cartierul Miraflores le ignorase. Și, odată ce a învățat să se bată cu cei mai mari și mai puternici și să îi pună la pământ dintr-o lovitură impregnată cu toate furiile acestei lumi putrede, într-o seară a îndrăznit să își înfrunte tatăl, propriul său tată. Auzise strigătele mamei sale, Dorita, înțelesese că nenorocitul de Ernesto o lovea încă o dată în dormitorul conjugal și decise că nu mai putea să tolereze această umilință. Intră în cameră trântind ușa cu piciorul, se îndreptă către tatăl lui, îl privi cu toată ura care se cuibărise în sufletul lui, strânse pumnul și îi aplică o pălitură, doar una, care îl puse la pământ pe Ernesto Vargas, soțul abuziv, tatăl toxic, bărbatul veșnic nemulțumit, lăsându-l la pământ, fără simțire, fără cunoștință. Apoi îi trase o flegmă, își luă mama de mână și îi spuse:

— Plecăm de aici, Dorita. Nu mai trăim cu mizerabilul ăsta. N-o să-i mai permit să te lovească niciodată.

Și chiar plecară. Și nu se mai întoarseră. Și atunci fu ultima oară când Ernesto Vargas își mai lovi vreodată soția, pe Dorita, în acea casă din Miraflores.

— Prostule! Imbecilule! Cretinule! îi urlă Patricia soțului ei, imediat ce acesta intră în camera Hotelului Geneve. Ce i-ai făcut lui Gabriel?

— Am făcut ce trebuia, îi spuse rece Vargas Llosa, care nu se aștepta să își găsească soția atât de surescitată.

— M-ai făcut să par o idioată! urlă ca apucata Patricia. O să iasă mare scandal. Toată lumea o să știe ce mi-a făcut Gabriel!

— Lasă să știe! Să știe că e un trădător!

— Cretinule! continuă să urle la el Patricia. Trebuia să mă întreb înainte, trebuia să mă anunți!

— Mi-ai fi spus să nu o fac, Patricia!

— Clar! Pentru că acum o să mă bârfească toată lumea! O să mă scoată din minți cu întrebări despre ce mi-a făcut Gabriel!

— Așa ne rezolvăm noi, bărbații, problemele, fără mânuși, așa că te rog să taci, altfel o să afle tot hotelul!

Patricia luă o scrumieră și o aruncă înspre el, însă Vargas Llosa se feri la timp. Apoi îi aruncă o lampă în cap. Nu era prima oară când verișoara își agresa verișorul. Încă de mică, îi turnase în cap pahare cu apă înghețată ca să-l trezească sau supe cu fidea ca să termine o discuție ori îi întorsese fața cu o palmă furibundă peste obraz: când se enerva, cu Patricia nu era de glumă.

— Calmează-te! strigă la ea Vargas Llosa. Îți dai seama că i-am ars ditamai lovitura lui Gabriel tocmai pentru că te iubesc?

Patricia rămase tăcută, furioasă, îi ardea să îl palmuiască pe Vargas Llosa, să-i zgârie fața.

— Nu mai bine mergem să mâncăm ceva? sugeră jurnalistul Francisco Igartua.

Vargas Llosa, Patricia Llosa și Francisco Igartua coborâră cu liftul și merseră la un restaurant de lângă hotel.

- Un whisky dublu, îi ceru Patricia ospătarului.
- Mie să-mi aduci două pahare cu lapte, comandă Vargas

Llosa.

- Lapte? întrebă ospătarul, fără să-i vină să creadă.
- Da, două pahare cu lapte, repetă Vargas Llosa.

Jurnalistul și prietenul cuplului, Francisco Igartua, își permise un mic râset. Apoi îi spuse luându-l peste picior:

— La naiba, Mario, ești un personaj de film: ești unicul scriitor care mai degrabă ar prefera să bea lapte rece decât o băutură tare.

Cu două zile înainte, García Márquez își vizitase prietenul, pe fotograful Rodrigo Moya, în casa acestuia din colonia Napoli, pe la prânz, și îi spusese:

— Vreau să îmi faci câteva fotografii cu ochiul vânăt.

Moya o sărută pe Mercedes pe obraz, se apropie de Gabriel, îi văzu ochiul paradit și îl întrebă:

— Ce-ai pățit, Gabito?

— Am fost la o partidă de box și am pierdut, spuse

García Márquez.

— E de la Vargas Llosa, zise Mercedes. Mario e un gelos idiot. Un gelos idiot!

— Păi și de ce? întrebă fotograficul.

— Nu știi, spuse Gabriel. Eu m-am dus la el cu brațele deschise ca să îl salut. Nu ne mai văzuserăm de ceva vreme, de aproape doi ani, de când a plecat la Lima.

Moya începu să îi facă fotografii. Însă nu voia ca García Márquez să iasă în ele trist, mâhnit, pedepsit, victima temperamentului exploziv al lui Vargas Llosa. Voia să îl vadă învinețit și fericit, mâncat și zâmbind. De aceea îi spuse:

— Băi, câta scatoalca ți-a lipit peruanul, te doare?

Apoi, Gabriel zâmbi, iar Moya făcu fotografia care avea să devină celebră mulți ani mai târziu.

— Trimite-mi un set și păstrează negativele, îi spuse García Márquez înainte să plece.

Cu doi ani înainte ca Vargas Llosa să îi tragă un pumn lui García Márquez în timp ce se aflau în capitala mexicană, cu doi ani înainte ca acea prietenie, care părea incoruptibilă, să fie otrăvită pentru totdeauna, cu doi ani înainte ca Vargas Llosa să înceteze să îi mai spună „nașule” lui García Márquez și în schimb să-i zică „șobolan trădător”, când încă erau prieteni și vecini în Barcelona, soția lui Vargas Llosa, Patricia, îi spusese lui Mario:

— Nu mai suport. Îmi iau câmpii. Ne mutăm înapoi la Lima.

Trăiau la Barcelona de patru ani, după doi ani petrecuți la Paris și alți trei la Londra. Aveau trei copii: Álvaro Augusto, Gonzalo Gabriel și Wanda Jimena Morgana, Álvaro de opt ani, născut la Lima, Gonzalo de șapte, și el născut tot la Lima, și Morgana, recent născută la Barcelona.

— Pentru mine, asta nu mai e viață, spuse Patricia. Simt că sunt angajata ta. Nu pot să am grijă de copii singură. Am nevoie de ajutor, Mario.

Patricia era vârtoasă, gospodăroasă și făcea totul cum trebuie: ducea copiii la școală, făcea cumpărăturile, făcea curat în casă, gătea, spăla hainele, îi călca până și cămășile lui Mario, dar simțea cum căsnicia lor de nouă ani devenise una nedreaptă, inegală: Mario se închidea în birou ca să scrie de la nouă dimineața la patru după-amiaza și era

cu totul deconectat de la viața de familie, de la obligațiile domestice, de la lumea lucrurilor practice, de la treburile casei, în timp ce Patricia freca toaletele, gătea, spăla farfuriile, călca hainele, târându-se prin viață, frântă, resemnată, simțindu-se ca o menajeră, o servitoare, slujitoarea lui Vargas Llosa, sluga sa bună la toate.

— Dacă nu angajăm o femeie care să mă ajute cu copiii, plecăm la Lima, spuse Patricia.

— Atunci o să plecăm la Lima, se enervă Mario. Cu cât îmi dă Carmen nu ne ajunge să plătim o angajată. Nu înțelegi că aici, în Barcelona, o angajată câștigă mult mai mult decât în Lima? Nu înțelegi că nu suntem milionari?

Carmen Balcells¹, agenta literară a lui Vargas Llosa, îl convinsese să părăsească Londra, să renunțe la serviciul lui de profesor de spaniolă la o universitate prestigioasă și să se mute la Barcelona ca să-și încununeze visul pe care îl îmbrățișase de copil, acela de a deveni scriitor profesionist, cu normă întregă:

— Dacă vii la Barcelona, o să îți dau un salariu lunar dublu față de cât câștigi la Londra ca profesor, îi spusese ea. Chit că vinzi multe cărți, chit că vinzi puține, o să îți dau oricum un salariu care să îți permită să te dedici în întregime scrisului.

Datorită credinței de neclintit pe care Balcells o avea în destinul literar al lui Vargas Llosa și faptului că îl convinsese că nu trebuia să se înhame la munci de subzistență

1. Carmen Balcells (1930-2015), agent literar al autorilor de limbă spaniolă din Spania și America Latină, printre care șase laureați ai Premiului Nobel, și promotore a boomului literar latino-american din anii 1960 (n.tr.).

ca cea de profesor sau jurnalist, ocupații pe care le avusese la Paris și la Londra pentru a-și plăti facturile, lui Mario nu-i veni deloc greu să o convingă pe Patricia că trebuiau să se mute la Barcelona, unde au trăit fericiți preț de patru ani, ca prieteni și vecini ai cuplului García Márquez. Însă Patricia se simțea frântă acum, nu mai reușea să țină piept obligațiilor domestice, visa să aibă niște angajate care să o ajute cu copiii și chiar un șofer care să îi ducă la școală, iar acest lucru îi părea posibil doar la Lima, oraș de unde plecase la doar 15 ani pentru a locui la Paris ca să studieze literatura.

— Dar Gabriel are o nevastă care îi face curat în casă și o bucătăreasă, spuse Patricia. Cum de reușește Gabriel să țină angajate și noi nu?

Vargas Llosa se înfurie:

— Pentru că Gabriel este milionar, iar eu nu. Pentru că Gabriel are o mașină decapotabilă, iar eu nu. Pentru că Gabriel are un apartament la Paris, iar eu nu.

Patricia bătu în retragere, rămase tăcută, i se păru nedrept să își rănească soțul doar pentru că acesta vindea mai puține cărți decât García Márquez.

— Nu pricepi că *Un veac de singurătate* s-a vândut mai bine decât toate cărțile mele la un loc? Nu pricepi că Gabriel vinde de zece ori mai mult decât mine?

García Márquez se mutase la Barcelona cu soția sa Mercedes și fiii Rodrigo și Gonzalo în același an în care publicase *Un veac de singurătate*. Locuiau în acel oraș de șapte ani, cu trei mai mult decât cuplul Vargas Llosa. Carmen Balcells nu îi dădea un salariu lunar, spre deosebire de Vargas Llosa, care primea însă un salariu minim, cât să îi permită

să plătească facturile familiei, chiar dacă drepturile de autor ale cărților sale scădeau. În acei șapte ani de când locuiau la Barcelona, García Márquez sau, mai precis, agenta sa Balcells și editorii săi din toată lumea vânduseră trei milioane de exemplare pentru *Un veac de singurătate* și un alt milion de exemplare pentru celelalte cărți ale lui. Era milionar în dolari. De aceea se plimba prin Barcelona și prin Costa Brava într-un BMW Seria 5, albastru, convertibil, atât de diferit de mașinuța mizerabilă în care parcursese Europa de Est cu prietenul lui columbian Plinio Apuleyo Mendoza, cu mulți ani înainte, când încă visa să fie un scriitor consacrat, iar primul lui roman, *Frunze uscate*, nu avusese succes.

— Foarte bine, spuse Vargas Llosa. Ai câștigat, Patricia. Mergem la Lima. Dar mergem cu vaporul.

— Cu vaporul? rămase surprinsă Patricia. De ce cu vaporul?

— Pentru că e mai ieftin, spuse Mario.

— Dar o să dureze trei săptămâni, Mario! Trei săptămâni pe un vapor cu copiii! O să îmi pierd mințile!

— O să călătorim cu vaporul, spuse Vargas Llosa. Nu pot să îmi trimit cărțile cu vaporul, iar eu să zbor cu avionul. Dacă mi se scufundă cărțile, mă duc și eu la fund cu ele.

În anii în care locuise în Europa, doi la Madrid, șapte la Paris, trei la Londra, patru la Barcelona, Vargas Llosa strânsese o bibliotecă copioasă, sute de titluri în spaniolă, franceză, engleză, nu doar romane, ci și povestiri, poezii, eseuri, texte de non-ficțiune. Acele cărți erau cea mai de preț comoară a sa, iar multe îi fuseseră dăruite de către autori, cu semnături și dedicații afectuoase. Nu se simțea în stare